HET DIENSTWEIGERINGS-MANIFEST

Het Manifest is thans wederom verschenen. En wel in nieuwe gedaante: als **internationale uitgave**. Niet »waarde medeburgers« doch alle »medemenschen« worden erin toegesproken.

Daarenboven is **de inhoud verscherpt**. Het Manifest luidde tot en met de vijfde uitgave:

WAARDE MEDEBURGERS!

Wij allen, wier namen staan onder deze verklaring, richten ons tot het Nederlandsche volk om te getuigen tegen den geest van oorlog en militairisme, die al meer en meer daarover vaardig wordt.

Wij verklaren hier openlijk, dat wij ons met onze gansche ziel keeren tegen alles wat tot het militairisme behoort, ook in den vorm van een dusgenaamd volksleger.

Voorzoovelen wij ooit tot gewapende landsverdediging verplicht gerekend zouden worden, hopen wij de kracht te bezitten om alle persoonlijke, rechtstreeksche deelname te weigeren, de kracht om liever gevangenisstraf te ondergaan, ja zelfs gefusilleerd te worden dan ontrouw te plegen aan ons geweten, onze overtuiging of wat wij de hoogste wetten van algemeene menschelijkheid achten.

Voorzoovelen wij — hetzij mannen, hetzij vrouwen — om onderscheidene redenen nimmer in de termen van militieplicht zouden vallen, schenken wij toch door deze onderteekening onzen zedelijken steun aan hen, die op bovengenoemden grond elke persoonlijke geweldsdaad in dienst van het militairisme weigeren, terwijl wij zouden wenschen, ten volle in hunne aansprakelijkheid te mogen en te kunnen deelen.

Immers wij beschouwen dienstweigering als een der middelen welker samenwerking het militairisme zal vernietigen, waarbij de persoonlijke dienstweigering groote, zedelijke waarde heeft, mede om tot massale dienstweigering te geraken.

Reeds vroeger was door sommigen onzer de gedachte uitgesproken, dat zulk een manifest niet alleen onderteekend kon worden door wie onmiddellijke dienstweigering voorstonden, maar ook door hen, die, zelf in militairen dienst, of voornemens zijnde zich daarin te begeven, nochtans van plan waren om, als het erop aan komen zou, »alle persoonlijke rechtstreeksche deelname« aan »gewapende landsverdediging« te weigeren; ja, »elke persoonlijke geweldsdaad in dienst van het militairisme«, m.a.w. ook gewelddadig optreden bij staking b.v. enz. En inderdaad bleek dergelijke onderteekening van het Manifest te hebben plaats gehad.

Dit dacht echter hun, die in deze de leiding hadden, geheel in strijd met de opvatting van de overgroote meerderheid der

onderteekenaars. Deze hadden, voorzoover genen konden nagaan, voor al bedoeld, te getuigen tegen het militairisme en voor onmiddellijke dienstweigering. Zoo wij.

Men versta ons wel. Het is onze innige overtuiging, voor de Rechtbank te Utrecht o.a. uitgesproken, dat het Manifest behalve een directe ook een groote indirecte uitwerking heeft. Dat vele militairen, die het lezen, wellicht nu niet, maar, brak er oorlog uit, dan toch zonder twijfel, daardoor gewekt, tot dienstweigering zouden kunnen komen. Er loopen er nu eenmaal velen in uniform rond, die principieel tegen den modernen oorlog zijn gekant. En 't kan niet anders, of het Manifest wekt in hen een sterke neiging, om, als het erom gaan zou, zich door dienstweigering »tegen den geest van oorlog en militairisme« lijdelijk te verzetten. Wij achten deze uitwerking van 't Manifest van groot belang. Evenals 't feit, dat het hen, die tot nog toe zonder gewetensbezwaar dienst deden, tot nadenken brengt. Reeds heeft de dienstweigeringsactie de quaestie, waarom het gaat, als nimmer te voren in 't centrum van de aandacht van ons volk geplaatst. Welhaast een kwart millioen exemplaren der verschillende oplagen zijn alom in den lande verspreid; duizenden vlugschriften werden gretig gekocht; de vervolgingen wekten een buitengewone belangstelling; de veroordeelingen protest op protest; de ontslagen zedelijke verontwaardiging. Dit alles brengt steeds meer de massa in een gedachten-toestand, de volkspsyche in een atmospheer, waar massale dienstweigering als oorlogsopzet-vernietigende bliksem plotseling zou kunnen uitslaan. En mede daarom is het zeer velen onzer bizonderlijk begonnen. Doch het Manifest is allereerst een onmiddellijke, krachtige aanval op den militairistischen daemon, een offensief defensief; wij verklaarden in het Manifest oorlog aan den oorlog metterdaad. De mogelijkheid van de dienstweigering is de **Achilles hiel van het militairisme**, van het imperialisme. Als de hoofdmachine van al het moordtuig, de dienende mensch, weigert, is de minderheid, die de oorlogen maakt, machteloos. Dit zwakke punt moet aangegrepen, onmiddellijk en voortdurend, altijd weer, met een taaiheid, onverzettelijkheid en *Ausdauer*, sterker dan die der Duitschers voor Verdun.

Het gaat er trouwens niet alleen om, den vijand te vernietigen, maar om onszelf te redden. Ziehier wel de edelst denkbare noodweer. Wij willen ons losbreken uit een menschonwaardige slavernij, waarin het beste in ons, de persoonlijkheid wordt gefnuikt. Wij weigeren te handelen in strijd met wat ons openbaart het zuiver licht der rede; wij weigeren dit te dooven, om maar weer in den blinde voort te gaan, gedreven door onheilige, noodlottige machten. Wij weigeren te handelen in strijd met de liefde van ons hart; ons te verlagen tot moordmachines, die hun verderf daarenboven nog hebben te verspreiden voor verderfelijke zaken.

Het gaat er allereerst om, het beste in ons te handhaven, het beste in 't menschheidsleven zelve; het gaat om datgene, waarom het in het menschheidsleven gaat, en zonder hetwelk dat leven waardeloos is: om trouw te blijven aan het geweten, de hoogste wetten van algemeene menschelijkheid. Wij willen den geest van oorlog en militairisme uit ons leven wegdrijven, nu, onmiddellijk. Wij willen niet meedoen aan heel het oorlogspel. Daarom propageeren wij op onmiddellijke weigering. Onmiddellijke en voortdurende **geheelonthouding**. Ons wel ervan bewust, dat goed voorbeeld goed doet volgen, beginnen wij zooveel mogelijk zelf ermee. Al zouden de meesten onzer óók dienstweigeren of willen dienstweigeren, als hun voorbeeld geen navolging vond. Om »hunne ziel te redden«. Omdat »de nood hun is opgelegd«. Want voor het leven der vrije persoonlijkheid, der persoonlijke vrijheid geldt thans *nunc aut nunquam,*» nu of nooit!«

Het is een heugelijk feit, dat, na nauwkeurig onderzoek, **1069 personen** bereid bleken, hun handteekening te geven aan een Manifest, dat thans kort en krachtig luidt:

MEDEMENSCHEN!

Wij allen, die onze namen hieronder hebben gesteld, verklaren hier openlijk, dat wij ons met onze gansche ziel keeren tegen alles wat tot het militairisme behoort, ook in den vorm van een dusgenaamd volksleger.

Voorzoovelen wij ooit tot den militairen dienst verplicht gerekend zouden worden, hopen wij de kracht te bezitten om alle persoonlijke, rechtstreeksche deelname te weigeren, de kracht om liever gevangenisstraf te ondergaan, ja zelfs gefusilleerd te worden, dan ontrouw te plegen aan ons geweten, onze overtuiging of wat wij de hoogste wetten van algemeene menschelijkheid achten.

Voorzoovelen wij — hetzij mannen, hetzij vrouwen — om onderscheidene redenen nimmer in de termen van militieplicht zouden vallen, schenken wij toch door deze onderteekening onzen zedelijken steun aan hen, die op bovengenoemden grond den militairen dienst weigeren, terwijl wij zouden wenschen, ten volle in hunne aansprakelijkheid te mogen en te kunnen deelen.

Immers wij beschouwen dienstweigering als een der middelen welker samenwerking het militairisme zal vernietigen, waarbij de persoonlijke dienstweigering groote, zedelijke waarde heeft, mede om tot massale dienstweigering te geraken.

Door en ondanks de vervolgingen, de ontslagen, de maanden lange celstraffen der dienstweigeraars, blijken wij sterker geworden! Op geenerlei manier zal het de regeering meer kunnen gelukken, de dienstweigeringsactie in haar langzamen, onverbiddelijken voortgang te stuiten. Terwijl de gevallen van dienstweigering toenemen, en meerdere te wachten zijn, hebben 1069 mannen en vrouwen, allen in het volle bewustzijn, wat dit beteekende, hun naam aan een Manifest gegeven, dat krachtiger dan te voren den machtigen vijand aangrijpt op het zwakke punt. 1069 mannen en vrouwen, die de overheid thans behoort te gaan vervolgen. De reeds vervolgden, zoowel als de tot nu toe gespaarden. Want — naar de zeer juiste opmerking van Felix Ortt in de »Amsterdammer« — het gaat toch niet aan, dat van eenige honderden dieven

er slechts enkele tientallen getraft worden, of van eenige honderden »opruiers« slechts enkele dames en dominees, één professor, één onderwijzer en een paar mannen uit het volk. Ook gaat het niet aan, een vroeger gestrafte dief, als hij nog weer en . . . nog meer steelt, maar te laten loopen, en evenmin toch wel zeker, de nu reeds veroordeelden, die hun handteekening voor dit verscherpte Manifest opnieuw hebben gegeven, vrij te laten voortgaan. Wij hebben derhalve thans 1069 vervolgingen in zake opruiïng te wachten. Indien er tenminste eenige consequentie bij de nederlandsche rechterlijke macht te vinden is.

Naam en woonplaats der misdadigers zijn aan de overheid bekend. Ze kan dus onmiddellijk beginnen: er zijn reeds duizenden nieuwe manifesten verspreid. Zet ze niet door, dan heeft ze daarmede haar vroegere vervolging der »opruiers« als fout erkend. 't Zal onze zaak ten goede komen. Zet ze wel door, en vervolgt ze, nu eindelijk, consequent, dan hebben wij, het in hooger beroep gaan mede gerekend, 2000 processen te wachten, waar het conflict tusschen staat en geweten, militairisme en persoonlijkheid, imperialisme en vrijheid des geestes helder aan 't licht zal worden gebracht. 't Zal onze zaak ten goede komen. Handelt ze weer even inconsequent, als voorheen, dan maakt ze zich tot nog meer opzienbarend voorwerp van bespotting. 't Zal onze zaak ten goede komen.

Binnen niet al te langen tijd wordt het wellicht een bewijs voor welopgevoedheid, als men eenige weken heeft gezeten wegens »opruiïng«. En wegens »dienstweigering« vele maanden.

De overheid veroordeelt met deze en dergelijke veroordeelingen, zedelijk gesproken, slechts zichzelf.

En op háár komt het, als jonge mannen, die trachten trouw te blijven aan geweten en te handelen volgens diepste overtuiging, door het gevangenisleven worden vernield in hun persoonlijkheid.

Aan ons de vreugde, te weten, dat zij dan tenminste op den goeden weg bezwijken.

Want het is beter aan zijn gewetenstrouw ten gronde te gaan, dan wel te varen met een verleugend hart. B. d. L.

Ieder, die het nieuwe Manifest mede wil onderteekenen, geve zijn naam, beroep en woonplaats op aan *Lod. van Mierop*, Soest.

Uit „Opwaarts", orgaan van den B. v. C. S.
Onder redactie van A. R. de Jong, Tr. Kruyt—Hogerzeil en B. de Ligt.